Autor Guste Santini
Petak, 15 Rujan 2000 12:59

Prisutne su rasprave o tome da li je ili nije moguće dinamizirati razvoj, između ostalog, i kreiranjem novca. Uvijek je to bilo atraktivno još od vremena kada su kraljevi sami kovali novac manje vrijednosti od nominale. Mnoge, da ne kažemo sve, vlasti su se, u krajnjoj nuždi, korititili "tiskarskim" strojevima. O tome je pisao J.M.Keynes analizirajući pogubne učinke hiperinflacije. Jedino što je odista podržavao bila je eutanazija rentijera. Njegova Opća teroija….otvorila je vrata politici potražnje prije svega, pri čemu je štamparija bila samo jedan od načina dinamiziranja potražnje. **Problem se je svodio, u osnovi, na anticikličku politiku koja je imala za cilj povećanje korištenja već instaliranih kapaciteta i time povećanje zaposlenosti.**

Ipak teorija dopunskog kredita (stvara se likvidnost ex nihilo) koju je izložio veliki ekonomski mislilac Joseph Schumpeter, po mojem mišljenju, djeluje najuvjerljivije.

Upravljanje potražnjom, u uvjetima Hrvatske, zapravo je daljnje pregrijavanje potražnje koje množe imati za posljedicu dinamiziranje, ionko, probuđene inflacije. Upravljanje potražnjom ima smisla kada je riječ o povećanju korištenja kapaciteta što znači zapravo snižavanje cijena na strani ponude (uslijed smanjenja fiksnih troškova i/ili smanjenje jalovih troškova). Kao što znamo slobodnih kapaciteta u Hrvatskoj nemamo u keynesijanskom smislu. Mala i otvorena zemlja može tek ograničeno koristiti iskustva velikih zemalja. To se zaboravlja pa se uspoređuju iskustva velikih i razvijenih zemalja sa malim i nerazvijenim zemljama. Jasno, nalazi te i takve analize su sporni.

Financiranje razvoja, novih projekata, inflacijom kao što smo rekli pokazao je i dokazao - samo modelski (osobno smatram da je intervencionizam dao praktički potvrdu modelu) - J. Schumpeter. Radi se, kao što znamo, o "stvaralačkom razaranju". Ideja je primamljiva i vjerojatno nikada neće biti odbačena. Polazi se od postavke da rad i kapital imaju svoj dohodak a profita zapravo i nema. Profit mogu stvoriti samo novi poduzetnici novom poslovnom kombinacijom. Nova poslovna kombinacija dinamizira razvoj i poduzetnik ostvaruje profit (klasičari bi rekli extra profit) koji više nego opravdava inflatorno financiranje razvoja.

Odlično zvuči, posebice u zemlji koja je bar u proteklih pedesetak godina vjerovala da se može približiti razvijenim zemljama. Prvo što valja imati u vidu, da u uvjetima komparativne statike, razvijene zemlje imaju manje fiksne troškove po jedinici od nerazvijenih. Otuda razvijeni investiraju u razvijene. Investicije u nerazvijene vezane su uz prirodne ili "umjetne" komparativne prednosti. Nadalje, poznato je da u svakoj zemlji postoji opadajuća krivulja efikasnosti kapitala. Pored toga značajno se izmjenio odnos rada i kapitala u smislu određenja, s jedne strane, i, s druge strane, u smislu mijenjanja. Danas kapital materijaliziran u odnosnoj tehnologiji traje sve kraće. I tako dalje.

Burne izmjene privredne strukture koje nastaju u vrijeme velikih inovacija (tzv. dugih ciklusa) svakako otvaraju veći broj mogućih kombinacija i prihvatljivost dopunskog kredita svakako je veća. U Hrvatskoj na kraju tisućljeća to nije slučaj naprosto zbog toga što je Treća tehnološka revolucija već davno istrošila svoje prve velike impulse i u narednom razdoblju oni će se smanjivati. Naravno privredna struktura se stalno mjenja, vrijeme se dinamizira, preslika

prošlosti nije određenje za budućnost ali realna kretanja su kriterij i činjenica po kojima se Hrvatska mora ponašati.
Da kojim slučajem postoji koncepcija i strategija razvoja tada bi se, vjerojatno, cost-benefit analizom moglo, bar, aproksimativno odrediti mogućnosti i dosege teorije dopunskog kredita. Ipak, valja imati u vidu, da, i u tim i takvim uvjetima, novčana masa Hrvatske iznosi manje od dvije milijarde USD što je komentar sam po sebi. **Da ne bi bilo zablude takva koncepcija i strategija razvoja koja bi opravdavala inflatorno financiranje razvoja zapravo znači intervencionizam sa svim svojim pozitivnim i negativnim reperkusijama.**
Osobno smatram da model temeljen na intervencionizmu ne bi trebalo olako odbaciti bez obzira što će kritičari tog pristupa osporavati stupanj tržišnosti hrvatskog privrednog sistema. Protupitanje je: da li danas imamo tržišta više nego što smo ga imali početkom devedesetih godina?

Prema tome, **ne treba stvarati iluzije o mogućnostima razvoja inflacijom. Što više, upravo tvrdo budžetsko ograničenje, prvenstveno ovo vrijedi za hrvatsku državu u svakom pogledu, prvi je i odlučan korak u pravcu razvoja.** Transparentnost sistema i predvidivost politike, uz razvoj demokracije u okviru socijalno prihvatljivog sustava svekolikih odnosa građana Hrvatske je jasni signal i poziv stranom kapitalu da investira u Hrvatskoj. **Hrvatska ima komparativnih prednosti ali se moraju jasno identificirati i marketinški obraditi.**
Samo smanjenje troškova u uvjetima tvrdog budžetskog ograničenja može dinamizirati razvoj. Rješenje svih rješenja je:

"URADIŠE SVEGA BIŠE UŠTEDIŠE JOŠ I VIŠE".